

STREAMING GLOBALIZATION - A MECHANISM OF ECONOMIC RESILIENCE IN THE FACE OF CONTEMPORARY CHALLENGES

EFICIENTIZAREA GLOBALIZĂRII – UN MECANISM DE REZILIENȚĂ ECONOMICĂ ÎN FAȚA PROVOCĂRILOR CONTEMPORANE

Zorina GHILEȚCHI⁵⁴, Drd.

Abstract: *Globalization subject is manifesting more and more. Fears concerning globalization are real and in some cases valid. We have the opportunity through „a new social contract” to review the efficiency and globalization mechanism. The article reinstates globalization problem through the perspective of economic „promises” of development which globalization can generate with the condition that there will be created a common strategy for fair and efficient cooperation.*

Key words: *globalization, efficiency, equitable, democratization*

JEL CLASSIFICATION: F60; F63

1. Introducere

Recunoaștem că este o sarcină anevoioasă să dai interpretare exactă unui fenomen, în cazul nostru **globalizarea**, care-și materializează prezența în toate aspectele existenței umane, în deosebi când, avansând legea universală a corespondenței, ne propunem să-i observăm manifestarea în domeniile triviale ale habitatului uman. Abaterea, de moment, de la dogma științifică elucidează cât de profund am ajuns să **creăm congruență în materie de globalism?** Este vorba de o prestație poetică ce atinge, în viziunea noastră, nivelul persuasiv de explicitare a **globalismului** „*Dumnezeul tău este evreu / Mașina pe care o ai este japoneză. / Pizza este italiană, / Iar couscous-ul este algerian, / Democrația pe care o practici este grecească. / Cafeaua ta este braziliană. / Ceasul îți este elvețian. / Cămașa este indiană. / Radioul tău este coreean. / Vacanțele tale sunt turcești, tunisiene sau marocane.? Cifrele tale sunt arabe. / Scriitura îți este latină.... Și îi reproșezi vecinului tău că este străin?*” [1, pag.94]. Interpretarea poetică certifică varianta științifică a interpretării fenomenului pus în discuție și anume „Globalizarea – integrare aprofundată a țărilor lumii – a avut ...nevoia unei acțiuni colective de anvergură mai mare, astfel încât oamenii și țările să acționeze împreună pentru a-și rezolva problemele comune”, demonstrând „apartenența noastră concomitentă la o comunitate globală” [2, pag.33-34].

Așadar, generalizând „Globalizarea înseamnă că evenimentele dintr-o zonă a lumii ajung să aibă efecte în altă parte, pe măsură ce ideile și informațiile, produsele și serviciile, capitalul și oamenii circulă cu mai mare ușurință dincolo de frontiere” ne propunem să examinăm **Cum vom acționa mai departe într-un efort sinergic generând efectul eficienței? Cum poate fi implementată globalizarea într-un mod eficient?** [2, pag.239-240]

2. Controversele globalizării

Drept bază ipotetică pentru a declanșa un brainstorming la aceste întrebări vom porni de la premiza că economia a condus la globalizare, în special prin scăderea costurilor comunicațiilor și transporturilor, însă politica a fost cea care a modelat acest proces. Avem afirmații susținătoare în materie de „pro” – argumentare, precum și o masă critică de opinii ce configurează o rețineră, mai ales că implică și costuri sociale substanțiale „Cred că globalizarea are potențial de a aduce

⁵⁴ E-mail: zorinascogi@gmail.com, Colegiul Național de Comerț (CNC) din cadrul ASEM, Republica Moldova

beneficii... totuși, există dovezi care atestă faptul că nu s-a ridicat la înălțimea acestui potențial... problema nu o prezintă globalizarea în sine, ci modul cum a fost implementată” [2, pag.20].

Cei nemulțumiți de globalizarea economică nu obiectează în raport cu facilitarea accesului pe piețele globale sau răspândirea cunoștințelor la nivel global, fapt ce permite țărilor în curs de dezvoltare să profite de inovațiile tehnologice. Totuși, câteva motive de îngrijorare lasă amprenta unor retenții de convingere [2, pag.23-35] :

1. Regulile jocului care guvernează lumea sunt nedrepte, fiind concepute în avantajul țărilor industrializate avansate, promovând conceptul *realpolitik*, moment care tot mai mult impulsionează apariția trendului de opinie: **globalizarea eficientă este globalizarea echitabilă.**

2. Globalizarea pune valorile materiale înaintea altor valori. Surprinzător în acest sens este exemplul descris într-un studiu intitulat *Voices of the Poor*, realizat de o echipă de cercetători care au intervievat 60 de mii bărbați și femei din 60 de țări pentru a afla părerea despre situația în care se află? Marea majoritate au pus accent nu doar pe situația financiară precară, ci și pe sentimentul de **nesiguranță și neputință** [2, pag.25]. **Ar fi oare nașterea sentimentului protecționist o consecință a acestor temeri urmează să ne spună sociologii?**

3. Modul în care a fost gestionată globalizarea a diminuat suveranitatea țărilor în curs de dezvoltare și capacitatea acestora de a lua singure decizii la chestiuni esențiale care afectează bunăstarea cetățenilor lor. Țările în curs de dezvoltare descoperă că abilitatea lor de acțiune este inhibată atât de constrângerile impuse, cât și de instituțiile slăbite în interior, subminând ideea democrației. Numărul excesiv de condiții rămâne una din principalele nemulțumiri exprimate la adresa FMI-instituție internațională însărcinată cu supervizarea sistemului financiar bancar și BM-organizație însărcinată cu promovarea dezvoltării.

4. Sistemul economic impus în mod categoric, în unele cazuri este inadecvat, adesea dăunător. Un apropo vine din partea celui care a fost vicepreședinte al Băncii Mondiale „...Eșecul țărilor care au aplicat strategiile ...FMI și a BM nu au contribuit la ... încrederea în aceste instituții... FMI a cerut permisiunea de a sili țările în curs de dezvoltare să-și deschidă piețele pentru aflurile de capital speculativ, demers urmat după câțiva ani de recunoaștere tacită că liberalizarea piețelor de capital poate genera instabilitate, însă nu și dezvoltare”, specificând ulterior „instituțiile însele nu sunt vinovate...eșecurile lor sunt eșecurile țărilor industrializate avansate.” [2, pag.237].

5. Degradarea mediului odată cu dezvoltarea globală, necondiționată la rândul său, de reguli globale reprezintă momente de amenințare fără amânare.

6. Statul – națiune, centrul puterii politice și al puterii economice de altă dată, se vede constrâns în prezent. Astfel, globalizarea economică a surmontat globalizarea politică.

3. Valoarea economică a „bunătății” naturale. Protocolul de la Kyoto

Abordarea cu exigența atenției cuvenite a ultimelor două, fără a pune în con de umbră celelalte ca importanță, din punctul nostru de vedere, încurajează o discuție aplicată pentru unele analize mai ample precum și sinteze necesare, fiindcă, *referindu-ne la problema ecologică, afectează în măsura egală atât țările dezvoltate, cât și pe cele în curs de dezvoltare.* Temelia acestor discuții scoate la iveală, aparent, o problemă subiacentă și anume, ce se întâmplă când ceva deținut de toată lumea în comun devine proprietate privată? Altfel spus, utilizatorul ignoră modul în care acțiunile sale ar putea dăuna altora; încât fiecare pierde din binele comun. Întrebarea creează anvergura crizei dacă ne referim la o țară care nu dă socoteală acțiunilor sale. Cum procedăm la nivel internațional, în cazul când țările nu sunt silit să plătească pentru prejudiciile aduse mediului, atunci când statisticile sunt descurajante? Se estimează în cazul când în 50-70 de ani calotele glaciare se vor topi o serie de țări insulare vor dispărea complet, de aici probleme de reconfigurarea a structurii geografice cu cele legate de demografie, densitatea populației, alimentație și nu doar [2, pag.148-160].

Evident, **Protocolul de la Kyoto**, conferința internațională din 1997, cu delegați din 150 de țări, s-a impus prin crearea unor modalități echitabile și eficiente de reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Refuzul unor țări în curs de dezvoltare, de a împărți în mod echitabil responsabilitatea pentru reducerea emisiilor care ar fi provocat costuri economice asociate, a impulsionat **tactica „negoțurilor de carbon”**, când surplusul dintr-o țară putea fi cumpărat cu deficitul din altă țară. O remarcă este totuși de reținut în această situație: **economiile care produc mult, poluează mult**. Prin extensie de raționament, ne întrebăm în ce măsură țările moștenitoare de resurse naturale, în special al pădurilor, sunt motivate să-și conserve resursele, drept garanție în luptă cu dioxidul de carbon, atunci când aproape 2,7 mld. din aproape 60 de țări în curs de dezvoltare nu primesc despăgubiri pentru serviciile sale valoroase inclusiv de conservare a *biodiversității*, situație apreciată de unii expert ca „blestemul resurselor naturale” [2, pag. 122]. Problema mediului ambiant dobândește o gravitate mai mare urmărind modul în care companiile mari farmaceutice profită de bogata biodiversitate pentru medicamentele pe care le produc. Gravitatea speței discutate derivă din principiul conservării vieții – ca cea mai mare valoare umană. Accentul pus riscă să-și atingă limita confuziei și nu doar dacă insistăm pe cazurile de bio-piraterie a medicamentelor tradiționale. Este vorba de plantele, arborii, mirodeniile, care, fiind recunoscute de aborigeni pentru efectul său curativ, au fost scoase pe piața de larg consum, iar meritul „profitabil” al medicației este atribuit nu întotdeauna populației aborigene. Astfel, segmentul deliberării noastre alunecă colateral în zona proprietății intelectuale și patentării tradițiilor medicale populare. *În ce măsură țările în curs de dezvoltare pot să-și adjudece drepturile/beneficiile pentru darurile naturii conservate în contextul unor negocieri cu țările industriale avansate?* [2, pag. 115]. Așadar, una dintre cele mai mari provocări ale globalizării este **echitatea** în promovarea intereselor tuturor celor implicați.

O măsură de depășire a efectelor negative asupra mediului ambiant, susținut de experții din domeniu, ar fi taxele pentru producția care poluează mediul. **Globalizarea a însemnat amplificarea interdependenței țărilor**. *Susținerea avantajelor globalizării prin intermediul sancțiunilor comerciale poate reprezenta un instrument pentru a-i trage la răspundere pe cei care distrug mediul ambiant. Cu alte cuvinte, eficientizarea procesului de globalizare nu va fi utilă dacă nu rezolvăm problemele ecologice globale.*

Semnificativă în acest sens este poziția Comisiei Europene „**Globalizarea** trebuie să devină **eficientă**. Comerțul ajută țările să devină mai productive prin **specializare**, dar **eficiența reală** înseamnă, de asemenea, **reducerea la minimum a costurilor externe și decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor**. Poluarea datorată transportului și ambalării, congestionarea traficului, precum și epuizarea resurselor naturale prețioase reprezintă exemple grăitoare pentru astfel de efecte externe.” [3, pag.14].

4. Statul – un garant în democratizarea globalizării

În ceea ce privește cel din urmă subiect dilematic este de menționat poziția lui Eugen-Nicolae Rotărescu care specifică „Potrivit teoriei **statului-națiune**, statul este proiecția instituțională a Națiunii” după care opinează „În ultimul timp în mediul de specialitate cât și mass-media sunt vehiculate ..concepte precum *națiune europeană, națiune globală*...aceste concepte nu sunt realiste, întrucât nu sunt create condițiile obiective pentru asemenea abordare... nu există nici o națiune europeană,după cum nu există o națiune globală” [4, pag.27-29]. Cauza acestor tendințe ar fi potrivit autorului „ **Transnaționalitatea economiei** este deja o realitate și va avea semnificații deosebite într-un viitor apropiat în procesul globalizării, care va sacrifica istoria și tradiția, de dragul eficienței supranaționale” [4, pag.32]. Subiectul are teren de dezbatere mai ales că prudenta cu care vorbește câștigătorul Premiului Nobel pentru științele economice „Putem avea economii puternice și societăți *care apreciază mai mult valori precum cultura, mediul înconjurător și viața însăși*” [2, pag.36] alături de teoria celor **5 dimensiuni ale culturii naționale: Distanța față de putere, Individualism/colectivism, Masculinitatea/ feminitate,**

Evitarea incertitudinii, Orientare pe termen lung/scurt lasă de înțeles că țările se deosebesc între ele la nivelul valorilor, identitar, instituțional, de aceea fiecare țară progresaază ideea globalizării prin tipul ei propriu de reforme, adaptat la softul mintal al poporului, fapt ce merită a fi luat în considerație [5, pag.62-67].

În același timp, având în vedere că statul presupune o prefigurare politică, este de subliniat că globalizarea economică evoluează într-un ritm mai accelerat decât cea politică, iar consecințele economice ale globalizării depășesc în anumite cazuri capacitatea de a înțelege și de a modela globalizarea prin intermediul proceselor politice, ca rezultat „reforma globalizării este o chestiune politică” [2, pag.232-237]. Concluzia face trimitere atât la **deficitul democratic la nivel internațional** în vederea eficientizării globalizării care să garanteze îmbunătățirea existenței majorității oamenilor, cât și la **modul de gândire locală**, care poate afecta pe alții în insistența unora de a-și promova strategiile sale acțiune. Reversul celor spuse subînțelege că „reducerea deficitului democratic ar însemna ...eficientizarea globalizării”. [2, pag.246] Drept urmare, **care sunt mecanismele globalizării drept reacție la aceste provocări, mai ales că tot mai mult se constată existența unor bunuri publice globale comune (Pacea globală, sănătatea globală, mediul global, informațiile globale) care, în mod clar, vor necesita eforturi pentru acțiuni comune?**

5. Un nou contract social global

Perspectiva eficientizării globalizării, în opinia experților consacrați, va fi posibilă odată cu „**un nou contract social global**”, printre care se regăsesc [2, pag.243-244] :

- Un angajament al țărilor dezvoltate, în legătură cu un regim comercial mai echitabil, care promovează cu adevărat dezvoltarea;

- O nouă abordare a proprietății intelectuale și promovarea cercetării, care continuând să ofere motivații și resurse pentru inovații, ar recunoaște importanța accesului la cunoaștere al țărilor în curs de dezvoltare;

- Un acord al statelor dezvoltate, care să recompenseze serviciile ecologice aduse de țările în curs de dezvoltare, în ceea ce privește conservarea biodiversității și lupta adusă în combaterea încălzirii globale [6];

- Țările dezvoltate ar trebui să-și ia angajamentul să plătească sume adecvate țărilor în curs de dezvoltare, în schimbul resurselor naturale ale acestora - și să le exploateze astfel încât să nu lase drept „moștenire” degradarea ecologică; cu asumarea responsabilităților pentru pagubele ecologice provocate;

- Reforme ale arhitecturii financiare globale, în special crearea sistemului global de rezerve, pentru a finanța inclusiv bunurile publice globale; (E de menționat pentru context importanța platformei Covax în lupta cu Covid-19) [7];

- O varietate de reforme instituționale care ar garanta împiedicarea apariției unor noi monopoluri globale, pentru a gestiona echitabil și complex situațiile la nivel de țară, companii.

La rândul său, dezbaterea antrenează un alt aspect notabil care creează fondul pentru viitoarele divergențe, și anume **securitatea**, în toate domeniile de manifestare, iar ansamblul implicațiilor potențiale ale globalizării în ceea ce privește securitatea este enorm. „Globalizarea creează germenii unor presiuni ce influențează mediul internațional de securitate, dar și modul în care percepția securității se reflectă la nivelul experiențelor de securitate fizică și spirituală ale fiecărui individ. În ansamblu, globalizarea conduce la o nouă structură internațională, divizată între acele țări care sunt integrate în economia globală și cele care fie sunt lăsate în urmă, fie se opun normelor unei noi ordini globale” [8, pag.5]. Ca reacție de răspuns, **stimulăm restricțiile?! Sau ne prezervăm dreptul de a nu ne conforma unor proceduri globale, în numele securității?** Considerăm că limpezimea unei judecăți de valoare în această speță ce ține de „... dihotomia securitate națională - securitate internațională la securitatea umană” este amprentată de conceptul

de **securitate umană** „libertatea de a trăi în demnitate” (lansat în 1994 în cadrul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare), dimensiune ce promovează nevoia regulii de drept și a democrației, dezvoltat din două curente *absența fricii* (freedom from fear) și *absența nevoii* (freedom from wants) [8, pag.7-8]. Așadar, „Demnitatea, ca dimensiune a trăirii, presupune absența oricărei forme de deprivare. Oamenii trebuie să fie în măsură să participe activ și consistent la procesele democratice care le vor afecta viețile și viitorul ca indivizi sau ca persoane.”

Suștinerea acestor schimbări de abordare a globalizării în favoarea ideii de eficientizare este prețioasă mai cu seamă că este în flux de opinie cu participanții Forumului Economic Mondial din Davos, inițiatorul acestuia fiind Klaus Schwab [9]. Deja de mult timp Davos-ul a devenit bastionul reprezentativ al liderilor de opinie internațională ce-și concentrează atenția asupra unor subiecte de importanță majoră. De această dată, desfășurat digital, Forumul 2021, cu genericul Marea Resetare, este un răspuns la criza sanitară Covid-19, care ar putea degenera, în lipsa cooperării mondiale, în proteste sociale, fragmentare politică și tensiune geopolitică, toate urmări ale unei crize economice provocate de pandemie. Apariția anticipativă a volumului „The Great Reset”, autorii cărora sunt Klaus Schwab și Thierry Malleret, a pregătit terenul pentru trecerea în revistă a principalelor tendințe globale în economie, mediu și tehnologie. Fiecare capitol analizează domenii strategice: **economia globală, direcția globalizării, evoluția mediului înconjurător, digitalizarea**, susținând ideea redresării economice care trebuie să devină rezistentă, inclusivă, sustenabilă, prin crearea de locuri de muncă și protejarea mediului. Depășind momentele de acuzare aduse strategiei de resetare (ne referim la teoria conspiraționistă, cuprinzând elitele financiare globale), participanții au recunoscut că procesele politice democratice au demonstrat necesitatea unor acțiuni colective [9]. Bunăoară, discursul cancelarului german Angela Merkel punctează accentele de viitor „...neutralitatea climei, pentru anul 2050”, promovând conceptul New Green Deal [10]. În același timp, potrivit cancelarului, conceptul de **economie socială de piață** ar trebui de gândit în „termeni de oameni”, cu remarcă de rigoare „echilibrul corect între acțiunea statului și realizarea individuală”, ceea ce potențează perspectiva **multilateralismului**, un imperativ al coexistenței globale „eficiente” [11].

6. Concluzii:

O mai bună funcționare a *globalizării* presupune o schimbare a modului de gândire. Având în vedere că *gândirea locală* încă insistă în demersul său, este nevoie de a crea mecanisme în care agenda acțiunilor de tip colectiv ar avantaja întreaga comunitate globală. Atunci când lumea este tot mai interconectată, mai integrată într-o comunitate unică, tot mai multe domenii vor oferi oportunități pentru acțiunile colective, domenii în care aceste acțiuni nu sunt doar de dorit, ci și necesare.

La rândul său, provocările asociate cu *eficientizarea globalizării* (am prezentat doar câteva aspecte) conduc spre universalizarea acestor preocupări și în democratizarea procedurilor. În caz contrar, oponenții globalizării vor invoca corespondențe asociative ce țin de deteriorarea mediului, amplificarea inegalităților, limitarea diversității culturale, lăsând să se înțeleagă că problema **eficienței** este premergătoare celei ce ține de **echitate**. Doar, prin fuzionare, ambele „vor topi” temerile și vor consolida cooperarea dintre țări și oameni. Globalizarea poate deveni un proiect de acțiune comună ce aduce beneficii tuturor care contribuie. A nu înțelege forța schimbărilor generate de globalizare implică costuri economice, în extremis implicite sociale.

Bibliografie:

1. Dumitrașcu V. (coordonator), Citind, învăț să fiu, Centrul Educațional PRO Didactica, Chișinău, 2008, 143 p.
2. Stiglitz Joseph E., Mecanismele globalizării, Editura Polirom, București, 2008, 309 p.
3. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/reflection-paper-globalisation_ro.pdf
4. Rotărescu Eugen-Nicolae, România și globalizarea, Editura Universității „L. Blaga”, Sibiu, 2014, 195 p.
5. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/reflection-paper-globalisation_ro.pdf
6. Rosemarie Haineș „Comunicare și guvernare”, Editura Universitară, B. , 2013, 217 p.

7. <https://www.hipp.ro/despre-hipp/calitate-ecologica-sustenabilitate/stiati-ca/ce-inseamna-de-fapt-biodiversitatea/>
8. <https://www.euneighbours.eu/ro/east/stay-informed/news/mecanismul-covax-sprijinit-de-ue-aproba-livrarea-vaccinurilor>
9. https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/73540/ssoar-2015-neag_et_al-Intelligence_si_globalizare.pdf?sequence=1&isAllowed=y&Inkname=ssoar-2015-neag_et_al-Intelligence_si_globalizare.pdf
10. <https://semneletimpului.ro/international/economie/criza-economica/marea-resetare-revolutia-care-a-mai-fost-propusa.html>
11. <https://www.hotnews.ro/stiri-international-24573042-angela-merkel-forumul-economic-mondial-davos-chiar-avem-nevoie-aceasta-mare-resetare-transhumanism-micul-secret-lui-klaus-schwab.htm>
12. <https://www.hotnews.ro/stiri-opinii-24650819-davos-munchen-discursuri-despre-remodelarea-lumii.html>